

בס"ד, א' בניסן, שנת ב' ליציאת מצרים
לשכת משה רבינו
 על כל ישראל לעשות את הפסח
 ככל משפטו וחוקתו
 בארבעה עשר לחודש זה.
 במענה לשאלה שנשאלנו:
 א. אנשים שהיו טמאים לנפש אדם.
 ב. אנשים שהיו מחוץ לאַסקופת הקֶזֶרָה, בעת
 שחיסת הקרבן:
 יקריבו את קרבן הפסח
 ב-י"ד באייר (פסח שני)
 על פי כל הכללים שנאמרו בפסח ראשון,
 דהיינו: על מצות ומרורים, אין לשבור בו
 עצם ואין להותיר לבוקר.
 ההבדל היחידי בין פסח ראשון לפסח שני
 הוא, שבפסח שני מצה וחמץ עמו בבית.

משרד התקשורת
 " ה' אלקיכם הרָבָה אֲתֶכֶם
 וְהִנְכֶם הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם לְרַב"
 על מנת ליצור מערכת תקשורת יעילה בין לשכת משה רבינו
 לבין כלל העם, נקבעה מערכת של אותות שְׁנֵיתָנוּ על ידי
 תקיעה בחצוצרות כסף.
 להלן פירוט האותות:
 א. תקיעה בשתי החצוצרות: התכנסות כל העדה בפתח אוהל
 מועד.
 ב. תקיעה בחצוצרה אחת: התכנסות הנשיאים בפתח אוהל
 מועד.
 ג. תרועות על פי סדר המחנות: מסע המחנות על פי הסדר
 הקבוע מראש.
 בעת מלחמה, תשמש התרועה להזכרתנו לפני ה' שיושיענו.
 בימי שמחה, מועד, ראשי חדשים והקרבת קרבנות, תשמש
 התקיעה כדי להזכירנו לפני ה'.

גיליון זו מוקדש ע"י הרב אברהם פוס ורעייתו שיחי
לע"נ מרת מלכה כץ ע"ה בת ר' שאול הכהן ז"ל, נלב"ע י"ט בסיון תשנ"ג
תנצב"ה

דָּרַשׁ דָּרַשׁ
מהמדרש לפרשת בהעלתך

במדבר רבה- בהעלתך, פרשה טו, ג
 "בהעלתך את הנרות" - אתה מוצא י"ב שבטים, שהקריבו קרבנות לחנוכת המזבח. שבת לוי לא הקריב
 כלום והיו מצירין ואומרים: "למה רָחַקְנוּ מִהַקְרִיב לַחֲנוּכַת הַמִּזְבֵּחַ?". משל, למלך שעשה סעודה והיה קורא
 אוֹמְנֵיאוֹת. היה אוהב אחד שאוהבו יותר, לא קרא אותו עמהן. היה מֶצֶר, שמא יש בָּלְבוּ שֶׁל מֶלֶךְ עֲלֵי, שלא
 זָמְנֵי בְּכָל סְעוּדוֹת הָאֵלוֹ: פִּינָן שֶׁעֲבָרוּ אוֹתָן יְמֵי סְעוּדָה, קרא אותו אוהב, אמר לו: "לכל בני המדינה עשיתי
 סעודה, ולך לעצמך-אני עושה סעודה". כך מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא: אתה מוצא י"ב שבטים
 הקריבו לחנוכת המזבח וְקָבְלָן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שנאמר (ז, ה): "קח מאֲתָם" ושבתו של לוי לא הקריבו. פִּינָן
 שֶׁעֲבָר חֲנוּכַת הַמִּזְבֵּחַ, אמר הקדוש ברוך הוא לאהרן ולבניו: כל השבטים עשו חנוכה וְשָׁקֵף לֹא עָשָׂה, לָכֵן:
 "דָּבָר אֶל אַהֲרֹן וְאֵמַרְתָּ אֵלָיו, בְּהֶעֱלֵתְךָ" (שם, פס' ו) ואח"כ "קח את הַלֵּיִם" (שם, פס' ו).

לקוראינו: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

חברי המערכת: הרב אברהם פוס, משה רוט, נפתלי יערי, יהודה מליק
 העריכה בסיוע אברכי כולל "יד ברודמן" ללימודי הוראה ודיינות, בית שפירא, רחובות
 טלפון: 08-9412048
 אתרנו באינטרנט: www.pirsuma.com/siach
 הדפסה: דפוס ש.ה.ר. רחובות טל. 08-9475106

שיחה
 יוצא לאור לעילוי נשמת הקדושים

יציאת שבת
 8:19

כניסת שבת
 7:15

מיכאל יצחק מליק ואברהם פלדמן הי"ד

פרשת בהעלתך, סיון תשע"ג שנה שלושים וארבע, גיליון מס' 32
 גליון זה יוצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

אברהם יצחק
"יִדְרָךְ עֲנִיִּים בְּמִשְׁפַּט" (תהלים כה, ט)

מידת הענווה, היא ללא ספק אחת המידות המשובחות שאליהן צריך לשאוף האדם. לא בכדי כתבה התורה
 בסוף פרשתנו: "והאיש משה עֲנֵן מאד" (יב, ג), אף שוודאי היו למשה רבינו את כל המידות הטובות, וכדברי
הרמב"ם, שהתנאי לַחֲלוּת הַנְּבוּאָה באדם הוא תיקון המעשים והמידות כולם.
 הגמרא במסכת עירובין (יג, ב) מביאה את מידת הענווה בהקשר מעניין: "אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש
 שנים נחלקו בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל, הֵלְלוּ-אוֹמְרִים הַלְכָה כְּמוֹתָנוּ וְהֵלְלוּ-אוֹמְרִים הַלְכָה כְּמוֹתָנוּ. יצאה בת-קול
 ואמרה: אֵלֹו וְאֵלֹו דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים הֵן, וְהַלְכָה כְּבֵית הֵלֵל. וכי מאחר שֶׁאֵלֹו וְאֵלֹו דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, מִפְּנֵי מַה
 זָכוּ בֵּית הֵלֵל לְקַבֹּעַ הַלְכָה כְּמוֹתָן? מִפְּנֵי שְׁוָחֵין וְעֲלוּבֵין הֵיוּ, וְשׁוֹנֵין דְּבָרֵיהֶן וְדְּבָרֵי בֵּית שְׁמַאי. ולא עוד, אלא
 שמקדימין דברי בֵּית שְׁמַאי לְדְּבָרֵיהֶן".

תהליך קביעת ההלכה באופן שיגרתני, נעשה על פי רוב קולות הדיינים. כל הלכה לגופה, נידונה על ידי חכמי
 הסנהדרין והללו נמנים להכרעה לאחר שנשאו ונטנו זה עם זה. ההלכה לא אמורה להיקבע לפי האומרה, אלא
 לפי עניינה, וכשרוב הדיינים מכריעים כדעה אחת, אנו מניחים שהשכל נוטה יותר כדעה זו. במחלוקת בין בית
 שמאי לבית הלל, מוצאים אנו הכרעה לא שיגרתית-לפי האישים החולקים ולא לפי עצם העניין שבו נחלקו.
 ההיגיון נותן מקום לקביעת הלכה לעיתים לפי הגדול יותר, בעיקר במקום שאין אפשרות להכריע על פי רוב
 דעות. אולם במקרה הזה, בית שמאי היו חריפים יותר מבית הלל ובכל אופן הוכרעה הלכה כבית הלל-מחמת
 מידותיהם הטובות, שהיו נוֹחֵין וְעֲלוּבֵין.

מידות טובות נותנות לבעליהן עדיפות בפסיקת ההלכה. ניתן להסביר זאת בכך, שלכוון לאמיתה של תורה-
 לא די בכח עיון ופלפול מעמיק, יש צורך בְּסִיעָתָא דְּשְׁמַיָא מיוחדת שאותה מקבלים על ידי מידות טובות ומידת
 הענווה בְּפִרְט. לא שֶׁאֵלֹו גְּדוּלִים מֵאֵלֹו, שהרי בית שמאי נהגו בתקיפות כיוון שכך חשבו שנכון לנהוג, אלא
 שפסיקת ההלכה קשורה דווקא למידת הענווה.

מעניין לציין, שבספר "שם הגדולים" לחיד"א מובא, שמקובל בידינו שבזמנו של מרן רבי יוסף קארו היו
 שלשה תלמידי חכמים שהיו ראויים לגשת אל מלאכת הקודש- לקבץ את כל הדעות ולהכריע ביניהם לדורות,
 כדוגמת חיבור ה"בית יוסף"- מרן ה"בית יוסף" עצמו, מהר"י בן לב וכן מהר"י טייטצאק. אולם, משמים הטילו
 את המלאכה דווקא על מרן רבי יוסף קארו, בשל מידת הענווה המיוחדת שבה הצטיין (כפי שרואים בחיבורו,
 שמביא את כל הדעות תוך כבוד רב לכולם, גם לדעות שאינו נוקט להלכה).

הרב ירון רוזיליו

ברכת "מזל-טוב" מעומקא דליבא שלוחה ע"י ר' יוסף י' בודנר ורעייתו שיחי
למשפחת הרב חיים מטה ורעייתו שיחי, לרגל נישואי הבת-הנכדה תחי
"ענבי הגפן בענבי הגפן, דבר נאה ומתקבל"

גיליון זה מוקדש, לע"נ הקדוש זאב ב"ר יצחק רויטמן הי"ד, תלמיד ישיבת "כרם ביבנה"
שעלה בסערה השמימה במלחמת "שלום הגליל", נלב"ע כ' בסיון תשמ"ב
תנצב"ה

ראשון בין שוים

מה רצתה מרים ממשה? דעה מעניינת, פחות ידועה, ישנה בקובץ "מושב זקנים" – אוסף דעות של בעלי התוספות לתורה: "בכל פיתוי נאמן הוא" (יב, ז) – לפי שנאמר: "נתדבר מרים ואהרן על אדות" (שם, פסוק א), ואמרו לו למשה שיקח אחרת (ויגרש את ציפורה), מיוחסת, ויניח זאת שהיא מדיינית (נחותה...). ומשה לא מלך, לא רצה לגרשה. שלקחה כשהיה עני, ועתה הוא מלך, לא רצה לגרשה. לכן אמר (הכתוב): "בכל פיתוי נאמן הוא". משמע, שמשה לא גירש את ציפורה ולא עזב אותה, כידוע מרש"י. הם טענו, שהיא לא מתאימה למעמדו, הן כמנהיג והן כנביא, לכן הוסיפה שם מרים: "הלא גם בְּנוֹ דָבָר" (שם, פסוק ב). לכן, משה פוגע במעמד הנביאים כולם, שהם אמורים להיות מורמים מעם...

נראה לי, שמדרש זה בא לנגוע בבטיחה חברתית, הקיימת גם בימינו. בחוגים מסוימים, לא רוצים להשתדך עם מי שאינו מעודתם, ומי שהוא עילוי – חייב כלה מיוחסת... ובמיוחד עשירה. ואם עסקינן בחזור בתשובה, ודאי שהוא נחות וכו'. בא משה ללמדנו, שאין פסול באשה, למרות היותה נכרייה (נְכָרָה), למרות היותה כושית וכו'. כן, אמנם משה נשא אותה כשהיה עדיין "קטן", אבל העובדה שהיא השאיר אותה, בא ללמדנו, שגם מלכתחילה הוא היה בהשקפה שבשידוכין – לא הייחוס המשפחתי קובע, אלא הערכיות של החתן/הכלה. מרים לא טענה, שציפורה עצמה אינה ערכית דיה למשה, אלא דיברה רק על מעמדה. ויש גם כאלה, שבמשך הנישואין עלו לגדולה, והאשה נשארה "מאחור", ועתה היא כבר אינה ראויה לו.

מלמד אותנו משה, שגם בתחום זה הוא נאמן, לא רק לקב"ה. אין ספק, שזה גם קשור להיותו עניו מאד, כי אין הוא מחשיב עצמו למישהו, שצריך לחפש יחוס. גם יהושע המשרת – רואה במשה הנביא, אדם מורם מעם, כי רק הוא אמור להיות נביא יחידי. לכן, אם אלדד ומידד מתנבאים במחנה, זו לכאורה, פגיעה במעמדו של משה! אבל משה, טוב, בענותנותו, "ומי יתן כל עם ה' נביאים, כי יתן ה' את רוחו עליהם" (יא, כט). משה אינו רואה עצמו, וגם אינו רוצה להיות מעל כולם, אלא כמו כולם.

גם קורח בא בטענות דומות אל משה ואהרן: "כי כל העדה קָלָם קִדְשִׁים וּבְתוֹכָם ה', וּמִדֹּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קַהֲל ה'!" (טז, ג). לאור האמור לעיל, ניתן להבין עד כמה שמילים אלו כאבו למשה, שבכל יותנו היה ההיפך ממתנשא. עתה, יהיה מובן יותר גם המדרש על הפסוק: "ויגדל משה (בארמון פרעה) ויצא אל אֶחָיו, וַיִּקְרָא קְסָבְלָתָם" (שמות ב, יא). אומר המדרש, שמשה, לא רק ראה את סבלם, אלא גם היטה שכמו לעבוד איתם, לעזור להם. אם כן, כבר מצעירותו ראה משה עצמו חלק מן העם, וככזה הוא נשאר עד זקנה ושיבה.

מנחם אדלשטיין

"מתורתם"

"במועדו"

"תָּנוּ רַבָּנֵי: הלכה זו נתעלמה מִבְּנֵי בְּתִיכָא. פעם אחת, חל ארבעה עשר להיות בשבת, שכחו ולא ידעו אם פסח דוחה את השבת, אם לאו. אמרו: כלום יש אדם שידוע אם פסח דוחה את השבת, אם לאו? אמרו להם: אדם אחד יש שעלה מבבל, והלל הבבלי שמו, ששימש שני גדולי הדור – שְׂמַעְיָה וְאַבְטָלְיוֹן, וידוע אם פסח דוחה את השבת, אם לאו. שלחו וקראו לו. אמרו לו: כלום אתה יודע אם הפסח דוחה את השבת, אם לאו? אמר להם: וכי פסח אחד יש לנו בשנה שדוחה את השבת? והלא הרבה יותר ממאתים יפסחים? יש לנו בשנה שדוחין את השבת! אמרו לו: קִמְנָן לך: אמר להם: נאמר 'מועדו' בפסח (ט, ב) ונאמר 'מועדו' בתמיד (כח, ב), מה 'מועדו' האמור בתמיד – דוחה את השבת, אף 'מועדו' האמור בפסח – דוחה את השבת. ועוד, קל נחומר הוא..." (פסחים סו, א).

בְּנֵי בְּתִיכָא נוקקים להלל הבבלי, בכדי לדעת האם כאשר חל י"ד בניסן להיות בשבת – מקריבים קרבן פסח, אם לאו? הלל פושט את שאלתם באמצעות גזירה – שווה בין הפסוקים בפרשתנו המדברים על עשיית קרבן פסח במדבר, לבין הפסוקים העוסקים בקרבן התמיד בפרשת פינחס. גם בפסוק אצלנו וגם שם כתובה המילה "במועדו", ומלבד שני אלה, אין עוד פסוק נוסף אחר שבו כתובה המילה "במועדו" (היא אמנם כתובה בפרשתנו

עוד כמה פעמים, אך בכתוב חסר). ואם הנתון הזה אינו מספיק בכדי להוליך אותנו אל המסקנה, שהגזירה-שווה הזאת, כמו כל גזירה – שווה אחרת, מצביעה על קשר מהותי בין שני עניינים, הרי שהלל כמעט ואומר את המסקנה הזאת בעצמו:

"אמר להם: 'וכי פסח אחד יש לנו בשנה שדוחה את השבת? והלא הרבה יותר ממאתים 'פסחים' יש לנו בשנה שדוחין את השבת'. הלל מדבר על 4 כבשים שקרבים בלמעלה מ-50 שבתות השנה, אך מכנה את התמידים האלה בשם 'פסחים', כאילו רוצה לומר, שקרבות התמיד האלה דומים במהותם לקרבן הפסח. 'קִמְנָן לך?' שואלים בְּנֵי בְּתִיכָא, 'מִמֶּנֶן הגעת לכות את התמידים 'פסחים' וללמוד שאף הקרבנות דוחה את השבת?' ותשובתו של הלל, יש גזירה – שווה. התורה הציבה תמורה, שתפקידו לקשר קִשְׁר עמוק את שני הקרבנות, ולתמורה הזו קוראים 'מועדו'."

ואם אכן השתכנעו שהקשר בין התמיד והפסח קיים, נוכל להביא את דברי הרש"י הירש (במדבר כח, ב), שקובע את כיוון הקשר ואומר: "כי התמיד ביסודו של דבר, המשך לקרבן הפסח". אותה אחריות ושותפות של כל אדם מישראל ל"שישה לְבֵית אבות" (שמות יב, ג) כבר מ"י בניסן, ולשוטו "כל קהל עדת ישראל בין הַעֲרָבִים" (שם, פסוק ו), ממשיכה לדאגה לששה טלאים מבוקרים לקרבן תמיד – ארבעה ימים קודם ההקרבה, ולשותפות בהקרבתו במשמרות ומעמדות.

איתי וייס

פינת הדלמה

מלאכת בונה (יא)-איסור אוהל

בשבוע שעבר למדנו, שרש"י אומר, שאם אורך גג האוהל הוא פחות מטפח – אין איסור כלל לבנותו בשבת, ואם אורכו טפח – ישנו איסור דרבנן. אך הרי"ף אומר, שאפילו בפחות מטפח – יש איסור אוהל עראי מדרבנן ובאורך טפח – ישנו איסור תורה.

עוד למדנו, שיש אחרונים שכתבו בדעת הרי"ף, שאם עושה את האוהל לזמן קצר, אף בגג בשיעור טפח – ישנו רק איסור דרבנן ולא איסור תורה.

ה"פרי מגדים" ("משבצות זהב", שטו, סק"ח) חידש, שגם הרי"ף מודה שמוותר לעשות אוהל לזמן קצר, כאשר שיעור הגג הוא פחות מטפח. אמנם ה"שולחן ערוך הרב" (סעיף טו) וה"ביאור הלכה" (שטו, ד"ה כל חולקים עליו וסוברים, שבמקרה כזה הרי"ף אוסר.

ה"שולחן ערוך" (שטו, ח) פסק כשיטת הרי"ף, על כן עלינו לדעת, שלעיתים אפילו בעשיית אוהל בשיעור טפח – ישנו איסור תורה.

עתה, נביא מקרים שונים, שבהם לא קיים איסור עשיית אוהל:

א. תוספת אוהל עראי – הגמרא (שבת קכה, ב) אומרת, שרבי אליעזר וחכמים נחלקו במקרה שבו פרוס אוהל בשיעור טפח מבעוד יום, שלפי רבי אליעזר-אסור להמשיך ולפרוס את האוהל. ולפי חכמים, כיוון שהאוהל כבר היה פרוס בשיעור טפח מבעוד יום-מוותר להמשיך ולפרוס את האוהל, כיוון שהיו רק תוספת אוהל ולא יצירת אוהל מתחילה וחכמים לא גזרו במקרה כזה.

אמנם, לפי חכמים, מותר להמשיך ולפרוס רק בתנאי שהאוהל הינו אוהל עראי שאסור רק מדרבנן, היינו שעושה לזמן קצר ולא אוהל שעושה לזמן ארוך.

הגמרא בעירובין (קב, ב) מביאה דוגמה לכך והיא, שישנם "פִּיפֵי דְאֶרְבָּא", היינו, עצים שתוקעים משני צידי הספינה, שעליהם נותנים מחצלות כדי שיהיה צל על גב הספינה. ואומרת הגמרא, שאם רוחבם של העצים הוא כשיעור טפח – מותר להמשיך ולפרוס על גביהם בשבת, כיוון שנחשב רק תוספת אוהל ולא יצירה חדשה.

ב. דוגמה נוספת מובאת בגמרא והיא, שלרב הונא היו עיזים, שביום היו זקוקות לצל ובלילה זקוקות לאויר, על כן, בלילה היה מקפל את המחצלת וביום היה פותחה ופורסה שוב. ורב אמר לרב הונא, שאם הוא משאיר אוהל בשיעור טפח כאשר הוא מקפל את המחצלת – מותר לו למחרת, בשבת, לפרוס את המחצלת.

הרב אריה ויזל

"להודיע שְבָחוֹ של אהרן"

על הפסוק (ח, ג): "וייעש כן אהרן, אל מול פני המנורה הַעֲלָה נִרְתִּיקָה, כאשר צָנָה ה' את משה", אומר הספרי (פיסקא ט): "להודיע שְבָחוֹ של אהרן, שכשם שאמר לו משה כן עשה". נשאלת השאלה הבלתי-נמנעת: מה רְבֹבָאֵא יש בכך, שאהרן לא שיהו? וכי נעלה בדיעתנו, שאהרן ישנה מצוייו של הקב"ה? אלא, שבמקרים רבים, יוצרת השאיפה להתעלות ולהתדבק בקדושה, רצון להוסיף הידורים ודקדוקים. בא הפסוק ואומר "שְבָחוֹ של אהרן", שגם בשיאה של הקדושה וגם כאשר שָׁאף להתדבק בקדושת שמו יתברך, לא שינה בכהוא זה מצוייו של משה.

לשם השוואה, אנו יכולים לחזור אל פרשת בני אהרן, נדב נאביהוא. כך אומרת התורה (ויקרא י, א): "ויקחו בני אהרן נדב נאביהוא איש מִחֻתָּו, ויתנו בהן איש וישמו עליה קטרת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צָנָה אֱתָם". כבר עסקנו במדור זה (לפני שבועות אחדים) בְּשֵׂאלָה, מה היה חטאם של בני אהרן? אומר הרשב"ם על אתר: "קודם שיצא האש מלפני ה', כבר לקחו איש מחתנו להקטיר קטורת לפני על מזבח הזהב, שהרי קטורת של שחר קודמת לאיברים, ונתנו בהן אש זרה אשר לא צָנָה אותם משה ביום הזה, שאף על פי שבשאר ימים כתוב (ויקרא א, ז): 'ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח, היום לא ציהו ולא רצה משה שיביאו אש של הדיוט, לפי שהיו מצפים לירידת אש גבוה, ולא טוב להביא אש זרה, כדי להתקדש שם שמים, שידעו הכל כי אש בא מן השמים, כמו שאמר אליהו (מלכים א-יח, כג): 'ואש לא תשימו', לפי שהיה רוצה לקדש שם

"חנוך לנער"

שמים בירידת האש של מעלה". מה בעצם מסביר הרשב"ם? וכי יכלו בני אהרן לדעת, שהפעם מצפים לירידת אש מהשמים? הלא היה להם ציווי מפורש (ויקרא א, ז): "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח, וְעָרְכוּ עֲצִים עַל הָאֵשׁ" ועל כך אומרת הגמרא (יומא כא, ב): "אף על פי שאש יורדת מן השמים, מצָנָה להביא מן ההדיוט", אלא שרצה לעשות ככתוב ולא כמו שהורה להם משה כחוראת שעה לאותו יום. השאיפה להתדבק בקדושה, לעשות יותר מכפי שנצטוו, העבירה אותם על דעתם.

לא כן נוהג אהרן. הוא עושה במדויק כפי שצווה על ידי משה מפי ה'. ברור לו, שגם אם הוא חפץ להדר יותר במצווה, למצוא תוספות והידורים, אֵל לו לשנות על דעת עצמו ועליו להישאר נאמן לציווי המקורי.

בספר דברים (ד, ב) נאמר: "לא תספֹּן על הדבר אשר אנכי מצָנָה אתכם ולא תגרעו ממנו". וידועה השאלה: אנו מבינים שאין לגרוע, אך מדוע אסור להוסיף? בא אהרן ומלמדנו, שהדיוק בעשייה – הוא מעלה עליונה בקיום המצוות.

נפתלי יערי